

GENERAL C. GĂVĂNESCU

**OCOLUL PĂMÂNTULUI
ÎN ȘAPTE LUNI ȘI O ZI**

VOLUMUL 1 ♦ EGIPTUL

I.

ÎNTRE BUCUREȘTI-CONSTANȚA ȘI ALEXANDRIA-EGIPT

Vineri, 20 februarie 1920. Despărțirea de acasă. Dineul de gală la Cotroceni. Consiliul sub prezidenția M. S. Regelui. Plecarea cu trenul special spre Constanța.

*I*mi fac ultimele pregătiri de plecare. Nevasta mea¹ plânge, în ascuns, și apoi îmi zâmbește când apar în casă. O văd cu ochii roșii, dar cu zâmbetul pe buze. Mă doare, mă doare mult, mai ales că Mieluș a noastră² este mult mai rău ca ieri. Doctorul,

¹ Este vorba despre Geaninna Fieschi, cea de-a doua soție a generalului C. Găvănescul. Provenea dintr-o familie de origine italiană, stabilită în România în a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Era absolventă a Conservatorului și cânta la harpă. Generalul a avut împreună cu ea trei copii: Elena, Ludmilla și Ionel. C. Găvănescul avusese o primă căsătorie cu Maria Basarabescu, împreună cu care avusese un fiu, pe Radu-Viorel, și după care rămăsese văduv.

² Ludmilla Găvănescul, fiica generalului și a Geaninei Fieschi. Va studia științele naturale și se va mărita cu geologul Miltiade Filipescu, membru al Academiei Române.

care a văzut-o, i-a dat medicamentele necesare; crede că este o formă puternică de gripă. Mie îmi este frică de tifos, mai ales că i-a curs și sânge din nas. Mă gândesc cu groază la situația iubitei mele soții în lipsa mea. Dumnezeu să ne ajute și să ne-o scape. Am spus să cheme mâine și pe prietenul nostru, doctorul Vlădoianu, trimițându-i de dimineață automobilul. Mă cutremur și va fi pentru mine, în timpul călătoriei, partea de mare îngrijorare, până voi ști că s-a făcut bine Mieluș a mea.

Seara, la ora 19.00, sosește în halta Cotroceni M. S. Regina¹ cu AA. LL. RR.² Prințesa Elisabeta³ și Prințul Carol. Suntem la gară numai câteva persoane, ca să-i primim: generalul Boboc, generalul Nicoleanu⁴, R. Voinescu, eu și doi miniștri: Mihalache⁵ și Nistor⁶.

M. S. Regina îmi dă mâna să i-o sărut, apoi A.S.R. Prințesa Elisabeta; iar A.S.R. Prințul Carol îmi strânge mâna cu putere. Apoi pleacă cu toți la palat.

¹ Regina Maria a României.

² Altețele Lor Regale.

³ Prințesa Elisabeta a României (1894-1956), fiica cea mai mare a Regelui Ferdinand și a Reginei Maria, sora Prințului Moștenitor Carol, viitoarea Regină a Greciei.

⁴ Eracl Nicolae, general, prefect al Poliției Capitalei (1918-1930) și comandant al Jandarmeriei Române.

⁵ Ion Mihalache (1882-1963), om politic, fondator și președinte al Partidului Țărănesc și vicepreședinte al Partidului Național Țărănesc, mort în închisoarea de la Râmnicu Sărat, în timpul represiunii comuniste. În februarie 1920 era ministru al Agriculturii și Domeniilor, în cadrul guvernului Alexandru Vaida-Voevod.

⁶ Ion Nistor (1876-1962), istoric, profesor universitar, membru al Academiei Române și om politic bucovinean. A militat pentru unirea Bucovinei cu România. A fost deținut politic în timpul regimului comunist. În februarie 1920 era ministru de stat pentru Bucovina, în cadrul guvernului Alexandru Vaida-Voevod.

Eu mă înapoiez acasă ca să-mi iau ziua bună de la nevastă și de la copii. Mieluș doarme. Are căldură mare. Doctoria, *Calomel à la vapeur*¹, a vărsat-o după ce a luat-o, fără să-i facă efect. Mâine dimineață va veni și doctorul Vlădoianu. Sper mult în el.

La ora 20.00 trebuie să plec și îmi îmbrățișez copilașii. Nevasta mea nu se mai dezlipește de mine și nu poate spune decât: „Constantin, Constantin”. Nuțilaș² plânge înecat. Mieluș, care dormea, deschide ochii, se uită la mine, dar nu înțelege nimic. Are căldură. O sărut încă o dată pe ochișori și îi spun să fie cuminte și să se facă iute sănătoasă. Ea nu răspunde nicio vorbă. Ionică³ stă lângă mine, lipit de mine și întinde gurița lui, roșioară, să i-o pup.

Vai, ce scenă de despărțire! Ce jale las în urmă! Și totuși trebuie să plec. Nevasta vine cu mine, până afară, o mai sărut încă o dată, mă sărută înecată în suspine și îmi spune: „Vino iute, Constantin, și vino sănătos. Și Dumnezeu să te apere și pe tine și pe Prinț”.

La ora 20.30 mergem la dineul de gală, dineul de adio și de urare de bine a călătoriei. Găsesc în antesala sălii de masă pe domnul general Prezan⁴, doamna Mavrogheni, domnul Basset⁵, domnul Bujor (președintele

¹ Clorură de mercur preparată cu vapori de apă. Se prezintă sub formă de pulbere albă și are efect purgativ și de distrugere a viermilor intestinali.

² Elena Găvănescul, fiica generalului și a Geaninei Fieschi. Va absolvi Literele și Filozofia.

³ Ionel Găvănescul, fiul generalului și al Geaninei Fieschi. Va deveni farmacist militar.

⁴ Constantin Prezan (1861-1943), ofițer de carieră, general și apoi mareșal, unul dintre cei mai importanți comandanți ai armatei române, în timpul Primului Război Mondial.

⁵ Louis Basset (1846-1925), secretar particular al Regelui Carol I și al Regelui Ferdinand.

Senatului), domnul Cicio Pop (prim-ministrul *ad interim*)¹, generalul Rășcanu (ministru de Război)², toate doamnele de onoare și toți adjutanții regali, în cap cu generalul Râmnicianu.

La ora 20.30, M. S. Regina intră în sală, urmată de M. S. Regele și de AA. LL. RR. Princesea Elisabeta și Prințul Carol. Toți dau mâna cu toți invitații și apoi trecem la masă. M. S. Regele are în dreapta pe A. S. Regală Princesea Elisabeta și în stânga pe doamna Mavrogheni; M. S. Regina are în dreapta pe A.S.R. Prințul Carol, și în stânga pe domnul Cicio Pop. Eu stau între domnul Mișu³ și doctorul Mamulea⁴, al treilea loc de la M. S. Regele.

La șampanie, prim-ministrul Cicio Pop ține o cuvântare cetită, foarte interesantă, în care arată, între altele, speranțele ce le pune țara în misiunea înaltă cu care este însărcinat A.S.R. principele moștenitor. Ni-meni altul, mai bine ca El, nu ar putea să ducă la bun sfârșit această însărcinare. Urează sănătate, drum bun și întoarcere fericită.

Apoi vorbește generalul Rășcanu, ministrul de Război, începând cu: „după o datină veche strămoșească, ne

¹ Ștefan Cicio Pop (1865-1934), jurist și om politic, partizan al unirii Transilvaniei cu România, vicepreședinte al Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia, membru în Consiliul Dirigent. A fost ministru de stat pentru Transilvania și ministru de Externe în cadrul guvernului Alexandru Vaida-Voevod.

² Ioan Rășcanu (1878-1952), general și om politic, primar al Bucureștiului. A luptat în Primul Război Mondial, distingându-se la Mărășești, unde a fost comandant de brigadă. A murit la închisoarea Sighet, în timpul represiunii comuniste.

³ Nicolae Mișu (1858-1924), diplomat și om politic de origine aromână. Ministru al Afacerilor Străine, pentru o scurtă perioadă, în 1919.

⁴ Ion Mamulea (1872-1940), medic al Curții Regale.

strângem la masă, să urăm drum bun Aceluia care pleacă în lungă călătorie” etc. etc.

La ambii le răspunde Prințul Carol, spunând între altele cam următoarele cuvinte: „Ca bun român și soldat credincios, n-am ezitat un moment ca să primesc, când mi s-a făcut propunerea, de a merge să-mi servesc țara și în direcția asta, cum mi-am servit-o și în Ardeal, în fruntea regimentului ce comand. Etc.”

M. S. Regele, după câteva minute, uitându-se la mine, își ridică paharul spre semn de închinare cu mine. Dau să mă scol, și El îmi face semn să stau jos și bea paharul tot. Fac și eu la fel.

După câțva timp ne sculăm de la masă și trecem alături, în sala vecină. Aci vine la mine M. S. Regina, și îmi vorbește multe și cu multă căldură despre călătoria ce o vom face...

M. S. Regele vine la mine și-mi spune că-mi va da ceva. Cheamă pe colonelul Stârcea și îi spune să aducă decorația ce ordonase. Este *Coroana României* cl. III de război. Mi-o dă și-mi spune: „O meriți și voiam de mult să ți-o dau, dar împrejurările m-au împiedicat”.

Suntem apoi invitați, într-un birou vecin, întreaga misiune, pentru a discuta diferite chestiuni relative la misiune.

Suntem acolo: M. S. Regele, A.S.R. Prințul Carol, dl Cicio Pop, Rășcanu, eu și toți ceilalți membri ai misiunii.

La ora 12 noaptea, ministrul Cicio Pop se retrage. M. S. Regele trece în apartamentele Sale; iar noi, ceilalți, trecem în salonul adjutanților regali.

Aci, telefonez acasă la mine. Nevasta îmi răspunde imediat. Veghea lângă Mieluș a noastră și-mi spune că i-a făcut spălături cu oțet aromatic și acuma dormea mai liniștită. Încă o dată i-am recomandat să trimită la doctorul Vlădoianu cât mai de dimineață.

La ora 1 fără un sfert plecăm la gară. Îl rog pe Ballif să mai aibă grijă de casă și de ai mei, căci Dumnezeu știe când mă voi înapoia și dacă mă voi mai înapoia. Îmi iau ziua bună de la toți: Rășcanu, Nicoleanu, Voinescu, Boboc, Mamulea, mareșalul Râmnicianu etc. La ora 1 fără cinci minute, sosesc M.M. L.L.² Regele și Regina, și A.A. L.L. R.R. Prințesa Elisabeta și Prințul Carol. Își iau ziua bună de la noi, de la toți, și M. S. Regina îmi face ultimele recomandățiuni. Îi promit că voi urma întocmai. Apoi M.M. L.L. Regele și Regina și Prințesa Elisabeta se sărută cu Prințul Carol, iar la ora 1 punct, trenul se pune în mișcare spre Constanța.

În vagonul princiar luăm loc eu și cei doi colonei adjutanți. Cealaltă misiune are un vagon de dormit alăturat.

Sâmbătă, 21 februarie. Ajungerea la Constanța, îmbarcarea pe contratorpilorul englez cu A.S.R. Restul misiunii se îmbarcă pe vaporul „Principesa Maria”. Plecarea la lung drum.

Pe la ora 8 dimineața trecem Borcea pe bacul de pontoane și intrăm în Dobrogea noastră.

La ora 11.50 sosim în Constanța. Trenul trage direct la debarcader, oprind în fața vaporului „Principesa Maria”, care este pregătit pentru a primi un „Înalt personajiu”.

În port este sosit, de ieri, și un contratorpilor englez, care este pus la dispozițiunea Prințului, de către amiralitatea engleză de la Constantinopol.

¹ Ernest Ballif (1871-1940), general, aghiotant regal, administrator al Domeniilor Regale.

² Majestățile Lor.

Se trimite cineva să anunțe pe căpitanul acestui contratorpilor.

În acest timp căpitanul Păun, comandantul vasului „Principesa Maria”, după ce dă raportul, cere ordinele de urmare.

A.S. Regală trece în revistă garda de onoare de pe vas, compusă dintr-un pluton de marinari și un ofițer. Apoi intră în salonul vasului, unde luăm gustările ce ne așteptau.

Sosește căpitanul Paul Whitfield, comandantul contratorpilorului englez „Turbine”, și în mod foarte grațios se pune la dispoziția Prințului.

Cum, însă, nu are prea mult loc pe vas, nu puteau merge decât două persoane și un servitor. Merge, deci, A.S.R., cu mine și cu un servitor. Ceilalți toți, din misiune, rămân pe vaporul „Principesa Maria” și ne vom reîntâlni la Constantinopol mâine înainte de prânz.

Căpitanul englez Whitfield pleacă înainte pentru a primi pe Prinț, la vapor, cu toate onorurile cuvenite.

Sosește generalul Pătrașcu, comandantul corpului V armată, și după ce dă raportul se scuză că a venit târziu, fiindcă nu a fost anunțat la timp de nimeni.

Peste o jumătate de oră de la plecarea căpitanului englez, plecăm și noi cu toții spre contratorpilor. Aci, garda de onoare a vasului englez dă onorul, iar căpitanul dă raportul. Prințul trece în revistă garda de onoare și apoi intrăm jos, în careul ofițerilor. Facem cunoștință cu toți ofițerii vasului și întreținem conversație animată cu ei despre țara noastră. Toți stau mirați auzind ce bogății sunt la noi și cum sunt neexploatate.

Ne așezăm la masă. A.S. Regală stă în capul mesei, având la dreapta pe căpitanul vasului, iar în stânga pe secundul vasului; eu stau în dreapta căpitanului.

CUPRINS

Prefață (Col. (r) Eugen Pelin).....	7
În loc de prefață (General C. Găvănescul).....	15
Introducere la întreaga lucrare	17

I.

ÎNTRE BUCUREȘTI-CONSTANȚA ȘI ALEXANDRIA-EGIPT	41
--	----

Vineri, 20 februarie 1920. Despărțirea de casă. Dinul de gală la Cotroceni. Consiliul sub prezidenția M. S. Regelui. Plecarea cu trenul special spre Constanța. 41

Sâmbătă, 21 februarie. Ajungerea la Constanța, îmbarcarea pe contratorpilorul englez cu A.S.R. Restul misiunii se îmbarcă pe vaporul „Principesa Maria”. Plecarea la lung drum. 46

Duminică, 22 februarie. Bosforul. Constantinopole. Revista flotei de război aliate. Marea de Marmara. Dardanelele..... 49

Luni, 23 februarie. Arhipelagul. Vântul puternic. Canalul Doro. 57

Mărți, 24 februarie. Pireu. Atena. Muzeul din Atena. Kerameikosul. Templul lui Tezeu. Acropole. Propileele. Partenonul. Teatrul lui Dionisos. Vizitarea Atenei.

Dejunul la ministrul Filodor. Îmbarcarea pentru Egipt.	59
<i>Miercuri, 25 februarie.</i> Pe Marea Mediterană spre Alexandria.....	70
<i>Joi, 26 februarie.</i> Intrarea în portul Alexandria. Sosirea pe vapor a însărcinatului de afaceri român, dl Laptev, și a unui colonel englez trimis de lord Allenby. Carantina.....	71
<i>Vineri, 27 februarie.</i> În carantină. Răsăritul soarelui în port. Seara pe apele portului Alexandria.....	77

II.

EGIPTUL..... 80

<i>Sâmbătă, 28 februarie.</i> Ridicarea carantinei. Părăsirea „Principesei Maria”. Debarcarea și onorurile date. Trenul special. Sosirea la Cairo. Gărzile de onoare, engleză și egipteană. Prezentările. Instalarea.....	80
<i>Duminică, 29 februarie.</i> Vizita oficială la Sultanul Egiptului. Sultanul. Compania de onoare. Agenția diplomatică română la Cairo. Sultanul înapoiază A. S. Regale vizita. Muzeul Egiptean. Mumiile faraonilor și bogățiile mormintelor vechilor temple. Dineul la lord Allenby.	93
<i>Luni, 1 martie.</i> Ziua paradei militare. Decorarea marelui Allenby cu „Mihai Viteazul” cl. I. Dineul de gală de la Sultan.....	106
<i>Marti, 2 martie.</i> Vizitarea muzeului arab și a bibliotecii kedivale a Cairului. Cairul vechi; moscheea Al-Azhar; moscheea Sultan Hassan; moscheea Muhammad Ali. Citadela. Priveliștea Cairului. Reprezentația de gală la operă.....	120

<i>Miercuri, 3 martie.</i> Piramidele. Sfinxul. Templul Sfinxului. Grădina zoologică. O casă arabă, la ministrul Franței.....	132
<i>Joi, 4 martie.</i> Dejunul oferit de dl Laptev.....	148
<i>Vineri, 5 martie.</i> Dejun la mareșalul Allenby. Plecarea în Egiptul de Sus.....	149
<i>Sâmbătă, 6 martie.</i> Drumul spre Assuan. Pustiul. Mirajul. Sosirea la Assuan.....	152
<i>Duminică, 7 martie.</i> Digul de la Assuan. Prima cataractă. Insula Philae, cu templul lui Isis. Insula Elefantina. Nilometrul. Apusul de soare.....	163
<i>Luni, 8 martie.</i> Plecarea din Assuan. Sosirea la Kom Ombo. Templul Kom Ombo. Fabrica de zahăr.....	177
<i>Marți, 9 martie.</i> Vizitarea domeniului Kom Ombo, recuperat din pustiu. Plecarea spre Luxor. Popoarele egiptene și moravurile lor. Luxor.....	189
<i>Miercuri, 10 martie.</i> Coloșii lui Memnon. Templul lui Ramses al III-lea. Medinet Habu. Valea reginelor, cu mormintele lor și ale prinților. Templul lui Amon-Ra de la Karnak.....	198
<i>Joi, 11 martie.</i> Mormintele regilor. Amenofis al II-lea. Deir el-Bahari. Templul lui Ramses al II-lea. Plimbarea noaptea, cu barca, pe Nil.....	229
<i>Vineri, 12 martie.</i> Luxor. Templul de la Luxor.....	258
<i>Sâmbătă, 13 martie.</i> Luxor. Zi de repaus.....	270
<i>Duminică, 14 martie.</i> Templul Edfu.....	273
<i>Luni, 15 martie.</i> Luxor. Vizita de adio și de mulțumire lui Bichara. Plecarea spre Cairo.....	279
<i>Marți, 16 martie.</i> Sosirea la Cairo. Revista trupelor egiptene.....	281
<i>Miercuri, 17 martie.</i> Dejunul la dl Rolo. Vizitarea bazarului din Cairo. Țigarete <i>ambrée</i> și parfumuri orientale. Comerț și tocmeală.....	284

<i>Joi, 18 martie.</i> Muski-bazar. Biserica coptă „Sfântul Gheorghe”. Plimbarea, pe înserate, pe malul Nilului. Seara, la teatru, opera <i>Manon</i>	288
<i>Vineri, 19 martie.</i> Pregătiri pentru plecare. Vizita de adio la mareșalul Allenby. Seara, la opera <i>Mefistofel</i>	294
<i>Sâmbătă, 20 martie.</i> Pregătiri de plecare. Vizita de înscrisiere la palatul Sultanului. Moscheea de faianță și moscheea Ibn Tulun. Opera <i>Thaïs</i>	296
<i>Duminică, 21 martie.</i> Plecarea din Cairo. Ajungerea la Ismailia. Primirea și instalarea. Vizitarea orașului și a lagărului trupelor engleze și indiene. Distracțiuni militare. Jocuri olimpice.....	298
<i>Luni, 22 martie.</i> Plimbarea pe Canal și vizitarea orașului Suez.....	305
<i>Mărți, 23 martie.</i> Vizitarea unui câmp de aviație în deșert. Filtrarea apei. Cazinul garnizoanei. Dineul intim la generalul comandant al diviziei engleze.....	310
<i>Miercuri, 24 martie.</i> Plecarea la Port Said. Vizita pe un crucișător japonez.....	314
<i>Joi, 25 martie.</i> Port Said.....	320

III.

MAREA ROȘIE. OCEANUL INDIAN	321
<i>Vineri, 26 martie.</i> Plecarea, din Egipt, pentru India. Îmbarcarea pe vaporul „Africa”. Despărțirea. Trecerea prin Canalul de Suez.....	321
<i>Sâmbătă, 27 martie.</i> Pe Marea Roșie.....	325
<i>Duminică, 28 martie.</i> Pe Marea Roșie. Telegrama de la Viceregele Indiei către Alțeta Sa Regală. Tropicel. Îndreptarea ceasornicului.....	327
<i>Luni, 29 martie.</i> Marea Roșie. Căldura dogoritoare. Telegrama dată pentru toate vapoarele.....	330

- Marți, 30 martie.* Marea Roșie. Ajungerea la Massaua, colonie italiană. Debarcarea pentru o zi..... 333
- Miercuri, 31 martie.* Cântecul jalnic al lucrătorilor. Copii care culeg banii aruncați în apa mării. Plecarea din Massaua. Începutul unei păcăleli de 1 aprilie. 337
- Joi, 1 aprilie.* Marea Roșie. Căldura înăbușitoare. Telegrama cifrată și păcăleala de 1 aprilie. Bab-el-Mandeb. 341
- Vineri, 2 aprilie.* Golful Aden. Debarcarea la Aden cu bărcile. Pene și ouă de struț. Un grec, fost în Teleorman, ne tratează cu cafea. Un român are un hotel aci, în Aden. Reîmbarcarea. Căldura înăbușitoare..... 344
- Sâmbătă, 3 aprilie.* Pe marea de Oman, spre Colombo. Golful Aden..... 350
- Duminică, 4 aprilie.* Oceanul Indian. Floriile..... 353
- Luni, 5 aprilie.* Oceanul Indian. Cântecul dorului 356
- Marți, 6 aprilie.* Oceanul Indian. Apariția peștilor zburători..... 359
- Miercuri, 7 aprilie.* Oceanul Indian. Amenzile..... 361
- Joi, 8 aprilie.* Oceanul Indian. Căldura înăbușitoare. 363
- Vineri, 9 aprilie.* Oceanul Indian. Alge marine. Vinerea Paștilor..... 366
- Sâmbătă, 10 aprilie.* Sosirea la Colombo, în insula Ceylon..... 369